

УДК: 351:338.432

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-235-247](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-235-247)

Токарева Валентина Іванівна доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри маркетингу та туризму, Маріупольський державний університет, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0003-4304-2617>

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ МОДЕРНІЗАЦІЄЮ АГРАРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Анотація. У статті досліджено особливості публічного управління процесами модернізації аграрної сфери України в контексті сучасних соціально-економічних та геополітичних викликів. Обґрунтовано значущість аграрного сектору для національної економіки, зокрема його роль у забезпеченні продовольчої безпеки, формуванні експортного потенціалу та підтримці зайнятості населення. Підкреслено, що ефективність трансформаційних процесів у галузі значною мірою залежить від узгодженості державної політики, інституційної спроможності органів публічної влади та здатності залучати інвестиційні та інноваційні ресурси. Проаналізовано основні напрями модернізації, серед яких: удосконалення земельних відносин, реалізація програм державної підтримки фермерських господарств, розвиток кооперації, діджиталізація виробничих процесів та впровадження інноваційних технологій точного землеробства.

Визначено ключові виклики, що стримують розвиток аграрної сфери, а саме: нестабільність нормативно-правового середовища, недостатня доступність фінансових інструментів для малих і середніх виробників, кліматичні ризики, нерівномірність розвитку інфраструктури та тенденції до ринкової монополізації.

У статті запропоновано комплекс заходів для підвищення ефективності публічного управління модернізацією аграрної сфери, що включають: інституційне зміцнення органів влади на місцевому та національному рівнях, розширення механізмів державної та міжнародної фінансової підтримки, розвиток логістичної та переробної інфраструктури, підтримку інновацій та екологічно орієнтованих практик господарювання. Зроблено висновок, що реалізація узгодженої та системної політики модернізації сприятиме підвищенню конкурентоспроможності аграрного сектору, забезпеченню продовольчої безпеки, зміцненню стійкості сільських територій та інтеграції України в європейський простір сталого розвитку.

Ключові слова: модернізація аграрної сфери, публічне управління, державна підтримка, земельна політика, інновації в сільському господарстві, аграрна інфраструктура.

Tokareva Valentyna Ivanivna Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Marketing and Tourism, Mariupol State University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0003-4304-2617>

PUBLIC GOVERNANCE OF AGRICULTURAL SECTOR MODERNIZATION IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY CHALLENGES

Abstract. The article examines the features of public governance in the modernization processes of Ukraine's agricultural sector in the context of current socio-economic and geopolitical challenges. The significance of the agricultural sector for the national economy is substantiated, particularly its role in ensuring food security, shaping export potential, and supporting employment. It is emphasized that the effectiveness of transformational processes in the sector largely depends on the coherence of state policy, the institutional capacity of public authorities, and the ability to attract investment and innovation resources. The main directions of modernization are analyzed, including: improvement of land relations, implementation of state support programs for farming households, development of cooperatives, digitalization of production processes, and the introduction of innovative precision agriculture technologies. Key challenges hindering the development of the agricultural sector are identified, such as the instability of the regulatory environment, insufficient access to financial instruments for small and medium-sized producers, climate risks, uneven infrastructure development, and market monopolization trends. The article proposes a set of measures to enhance the efficiency of public governance in the modernization of the agricultural sector, including institutional strengthening of authorities at local and national levels, expansion of mechanisms of state and international financial support, development of logistics and processing infrastructure, support for innovation, and the implementation of environmentally oriented agricultural practices. It is concluded that the implementation of a coherent and systematic modernization policy will contribute to increasing the competitiveness of the agricultural sector, ensuring food security, strengthening the resilience of rural areas, and facilitating Ukraine's integration into the European sustainable development space.

Keywords: modernization of the agricultural sector, public governance, state support, land policy, innovations in agriculture, agricultural infrastructure.

Постановка проблеми. Аграрний сектор України залишається стратегічно важливою складовою національної економіки, що відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, формуванні експортного потенціалу та підтримці зайнятості населення, особливо у сільських територіях. Приблизно 70% площі країни займають сільськогосподарські угіддя, а родючі чорноземи дозволяють Україні утримувати позиції серед світових лідерів у виробництві зернових та олійних культур. Однак, аграрна сфера водночас є соціально

значущою, оскільки на ній базується економічна стабільність сільських громад і життєвий рівень мільйонів громадян. Сучасний стан аграрного сектору характеризується низкою структурних, економічних та екологічних викликів, що потребують комплексного підходу до публічного управління та модернізації галузі. До таких викликів належать зміни клімату, нерівномірний розвиток інфраструктури, обмежений доступ до фінансування для малих і середніх виробників, а також необхідність інтеграції українського сільського господарства у європейські та глобальні ринки. Крім того, зовнішні шоки, включно з економічними кризами та військовими конфліктами, підкреслюють потребу у стійких та адаптивних механізмах управління. Ключовим елементом трансформації стала земельна реформа, яка відкрила ринок сільськогосподарських земель після багаторічного мораторію та створила передумови для розвитку приватного підприємництва, залучення інвестицій і підвищення ефективності використання земельних ресурсів. Разом із цим, важливе значення набуває впровадження державних програм підтримки фермерських господарств, розвиток кооперативних моделей, діджиталізація виробничих процесів і використання інноваційних технологій точного землеробства. Актуальність цього дослідження зумовлена необхідністю оцінки ефективності публічного управління модернізацією аграрної сфери та формування рекомендацій, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності українського сільського господарства. Особливо важливо проаналізувати, яким чином державна політика може сприяти розвитку галузі, посиленню соціальної стійкості сільських громад та інтеграції України у глобальні економічні процеси. Дослідження прагне визначити ключові механізми, що забезпечують ефективне управління модернізаційними процесами, а також інструменти адаптації аграрного сектору до сучасних економічних, соціальних і екологічних викликів.

Мета статті полягає у комплексному дослідженні процесів публічного управління модернізацією аграрної сфери України в умовах сучасних соціально-економічних та геополітичних викликів, визначенні ключових механізмів і інструментів, що забезпечують ефективну трансформацію аграрного сектору, а також формулюванні практичних рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності, стійкості та інноваційного розвитку сільського господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні наукові дослідження та публікації, присвячені трансформації аграрного сектору України, підкреслюють критичну роль удосконалення механізмів публічного управління та державної підтримки у забезпеченні ефективного розвитку галузі. Значний внесок у вивчення цієї проблематики зробили такі дослідники, як Батраченко І., Верзун А., Гальчинський А., Орлова Н., Щуревич Л., Череп А., Шестаковська Т., Шийка Ю., Шквиря Н. та інші. Зокрема, Орлова Н. акцентує увагу на стратегічних пріоритетах модернізації аграрного сектору України в умовах відбудови країни, серед яких економічна трансформація агропромислового комплексу та розвиток аграрної інфраструктури з урахуванням відповідності

європейським стандартам. Батраченко І. запропонував методологічні підходи до оцінки кадрового потенціалу аграрних підприємств, визначивши практичні та науково-методологічні механізми формування, розвитку та управління професійними компетенціями працівників аграрної сфери. Водночас сучасні дослідження виявляють недостатню увагу до комплексного аналізу публічного управління процесами модернізації аграрної сфери у контексті соціально-економічних і геополітичних викликів. Особливо актуальним є питання визначення ключових механізмів, що забезпечують ефективне управління трансформаційними процесами, а також розробка інструментів адаптації аграрного сектору до сучасних економічних коливань, кліматичних змін та міжнародної інтеграції.

Виклад основного матеріалу. Аграрна сфера є стратегічно важливою складовою економіки України, що забезпечує соціально-економічну стабільність, підтримує зайнятість населення та сприяє розвитку сільських територій, водночас формуючи значний експортний потенціал держави. Завдяки родючим ґрунтам, сприятливим кліматичним умовам та наявності природних ресурсів, сільське господарство традиційно слугує фундаментом економічної системи України, що здобула у світі репутацію «житниці Європи» [1, с. 115]. Водночас сучасні виклики, серед яких глобальні зміни клімату, трансформація ринкових відносин, інтеграція в європейські аграрні процеси та наслідки війни, зумовлюють потребу в ефективних механізмах державного управління та модернізації аграрної сфери, здатних підвищити її стійкість і конкурентоспроможність.

Отже, сучасні трансформаційні процеси в аграрній сфері України відбуваються в умовах суттєвих викликів, серед яких глобальні кліматичні зміни, посилення конкуренції на міжнародних ринках, інтеграція до європейських аграрних політик та масштабні наслідки повномасштабної російської агресії. У зв'язку з цим підвищується роль публічного управління у реалізації заходів модернізації аграрного виробництва, спрямованих на зміцнення його стійкості, інноваційного розвитку та збереження продовольчої безпеки країни. Попри втрату частини земельного фонду, логістичних шляхів, виробничих потужностей та зростання ризиків у сфері продовольчих ланцюгів, аграрний сектор України продемонстрував здатність адаптуватися до воєнних умов і забезпечувати внутрішній ринок основними видами продуктів харчування, а також зберігати експортний потенціал.

Слід зазначити, що незважаючи на складні умови функціонування, аграрний сектор зберігає виробничу динаміку та демонструє здатність до адаптації. За результатами 2025 року валовий збір основних сільсько-господарських культур перевищив внутрішні потреби, що дало змогу не лише забезпечити продовольчу безпеку, але й зберігати експортний потенціал. Зокрема, було отримано 79,2 млн. т. урожаю, з яких 58,4 млн. т. зернових і зернобобових культур та 20,8 млн. т. олійних. У розрізі культур очікується деяка

корекція обсягів виробництва у 2025 році. За прогнозом, загальний обсяг вирощування зернових складе близько 54,6 млн т, що на 3% менше, ніж роком раніше. Прогнозується зменшення виробництва пшениці до 21,0 млн. т. (–6%) через падіння врожайності на 17%, попри розширення посівних площ. Виробництво кукурудзи залишиться майже на рівні минулого року - близько 26,7 млн. т., тоді як ячменю буде зібрано приблизно 5,2 млн. т. (–1%). Щодо олійних культур, прогнозується зниження обсягів виробництва на 11% - до 18,8 млн. т.. Це зумовлено насамперед падінням врожайності соняшнику, обсяг якого очікується на рівні 10,1 млн. т. (–7%), та зменшенням посівних площ під соєю, що призведе до скорочення її валового збору до 5,4 млн. т. (–19%). Водночас урожай ріпаку може становити близько 3,3 млн. т. (–8%), що пов'язано з негативним впливом весняних заморозків на початкові стадії вегетації [2].

За даними FAO, аграрні підприємства в Україні зіткнулися зі значними втратами виробничих потужностей, логістичних ланцюгів постачання та масштабним мінуванням сільськогосподарських угідь, що істотно обмежує їх можливості щодо підтримання сталого виробництва, зберігання та експорту аграрної продукції [3]. Значна частина господарств змушена працювати в умовах підвищених ризиків, обмеженого доступу до техніки, пального, добрив та насіння, що негативно позначається на продуктивності. Аналітичний огляд KSE оцінює сукупні втрати аграрного сектору унаслідок військової агресії орієнтовно у 80 млрд дол. США, що включає не лише прямі збитки від руйнування майна та технічних засобів, а й суттєві фінансові втрати, пов'язані з порушенням експорту та зниженням прибутковості виробників [4]. Зокрема, тривалі логістичні обмеження, пов'язані з блокуванням морських портів та ускладненням транзитних маршрутів, стали одним із ключових чинників падіння рентабельності агровиробництва.

Дані супутникових спостережень NASA Harvest свідчать, що приблизно 7% українських посівних площ у 2023–2024 рр. були залишені без обробки через бойові дії, що призвело до скорочення загального обсягу виробництва сільськогосподарських культур та порушення традиційної структури посівів [5]. Це впливає не лише на внутрішній ринок, а й на позиції України як важливого експортера продовольства. За оцінками GLOBSEC / CSIS, нині 15–20% сільськогосподарських угідь тимчасово виведені з обігу внаслідок окупації, мінування та руйнувань інфраструктури [6]. Відновлення таких територій потребує значних фінансових ресурсів, сучасних технологій гуманітарного розмінування та довгострокових програм екологічної реабілітації ґрунтів.

Таким чином, війна спричинила не лише прямі територіальні та виробничі втрати, але й сформувала низку структурних викликів для аграрного сектору, зокрема щодо відновлення галузі, модернізації інфраструктури та адаптації аграрної політики до умов підвищеної ризикогенності. Крім того, військові дії мали значний вплив на продовольчу безпеку в Україні та

світі, загостривши проблеми забезпечення населення харчовими продуктами. Значні площі сільськогосподарських земель тимчасово вибули з обігу через мінування, забруднення небезпечними речовинами та розташування в зонах активних бойових дій або тимчасової окупації. Ступінь та характер забруднення різняться залежно від регіону, що вимагає проведення системного обстеження, картографування та постійного моніторингу уражених ділянок.

Суттєві втрати зазнала також агропродовольча інфраструктура: було зруйновано або пошкоджено виробничі підприємства, склади, логістичні та енергетичні об'єкти. Порушення транспортних та експортних маршрутів обмежило доступ агровиробників до міжнародних ринків, що призвело до скорочення експорту ключових продуктів, зокрема зернових та олійних культур. Додатковими негативними факторами стали дефіцит кваліфікованих трудових ресурсів у сільській місцевості, зростання інфляції та підвищення собівартості виробництва. Сукупність цих обставин значно послабила фінансову стійкість аграрних підприємств, обмежила їхні можливості щодо модернізації та впровадження інноваційних технологій, а також підвищила залежність сектору від державної підтримки та міжнародної допомоги [7]. Варто зазначити, що в умовах воєнних викликів державна аграрна політика потребує переорієнтації з традиційної моделі розвитку на модель, зорієнтовану на стійкість, адаптивність та стратегічне відновлення. Основне завдання держави полягає не лише у збереженні виробничого потенціалу, а й у створенні передумов для його якісної модернізації, що охоплює відновлення інфраструктури, впровадження інновацій та технологічне переоснащення виробництва.

Ключовими напрямками державної політики в аграрній сфері нині є:

1. Забезпечення продовольчої безпеки та стабільності внутрішнього ринку. Держава концентрує зусилля на підтримці виробництва базових видів продовольства, зниженні імпортозалежності та формуванні стратегічних продовольчих резервів.

2. Відновлення та розмінування сільськогосподарських земель. З огляду на масштаби мінування та забруднення ґрунтів, створено міжвідомчі координаційні механізми, програми гуманітарного розмінування, залучаються міжнародні донори і приватні компанії. Відкриття можливості страхування ризиків розмінування та відшкодування збитків є важливим кроком для повернення земель в обробіток.

3. Модернізація виробничо-логістичної інфраструктури. Уряд підтримує розвиток альтернативних маршрутів експорту (через Дунайські порти, сухопутні коридори, програму «зернового коридору»), сприяє відновленню елеваторних потужностей та переробних підприємств. Ці заходи спрямовані на зменшення логістичних витрат і підвищення глобальної конкурентоспроможності аграрного сектору.

4. Сприяння технологічному оновленню та цифровізації агросектору. Залучаються інноваційні рішення у сфері точного землеробства, аграрного моніторингу, дистанційного контролю якості ґрунтів, що дозволяє знизити виробничі витрати та підвищити ефективність використання ресурсів. Поширюється державна програма «Дія. Агрі», яка спрощує доступ до реєстрів, послуг та фінансових інструментів.

5. Фінансова підтримка аграрних виробників. Реалізуються програми пільгового кредитування («5-7-9%»), надання державних гарантій, грантові програми на розвиток садівництва, ягідництва, тваринництва, переробки («Робота»). Ці інструменти спрямовані на стимулювання малого та середнього агробізнесу, який є найбільш вразливим, проте відіграє ключову роль у забезпеченні місцевих громад [8].

Втілення цих напрямів дозволяє не лише пом'якшити наслідки війни для аграрної галузі, але і створює основу для її сталого відновлення та модернізації у середньостроковій перспективі. Розвиток аграрного сектору стає важливою складовою стратегії післявоєнного економічного відновлення і інтеграції України у європейський ринок.

Загалом, ефективність модернізації аграрного сектору напряму залежить від узгодженості державної політики на всіх рівнях управління - від центральних органів влади до місцевих громад. Важливим є підсилення інституційної спроможності профільних міністерств, обласних військових адміністрацій, громад та дорадчих служб, що забезпечують реалізацію державних програм на місцях. Розвиток галузі також потребує стабільних механізмів залучення інвестицій та інновацій, у тому числі через партнерство з міжнародними фінансовими організаціями, розширення грантових програм, підтримку аграрного машинобудування, переробки та цифрових рішень. Лише поєднання узгодженої політики, інституційної спроможності та ресурсної підтримки здатне забезпечити стійку трансформацію аграрного сектору в умовах воєнного часу та відбудови.

Сучасна модернізація аграрного сектору України передбачає комплексний підхід, що охоплює кілька ключових напрямів. По-перше, удосконалення земельних відносин, включно з продовженням земельної реформи та створенням прозорих правил ринку землі, що сприяють залученню інвестицій і підвищенню ефективності землекористування. По-друге, реалізація програм державної підтримки фермерських господарств, спрямованих на забезпечення фінансової допомоги, здешевлення кредитів та стимулювання розвитку кооперації між виробниками. По-третє, активний розвиток кооперативних форм господарювання, що дозволяє малим і середнім виробникам підвищувати продуктивність, отримувати доступ до спільних ресурсів і ринків збуту [9, с. 28]. Важливе місце посідає діджиталізація виробничих процесів, впровадження сучасних інформаційних систем управління агропідприємствами, а також застосування інноваційних технологій

точного землеробства, які забезпечують оптимізацію ресурсів, підвищення врожайності та зниження витрат.

Разом із тим, розвиток аграрного сектору стримують низка системних викликів. Серед них - нестабільність нормативно-правового середовища, що створює невизначеність для інвесторів та виробників; обмежений доступ до фінансових інструментів для малих і середніх господарств; вплив кліматичних ризиків та екстремальних погодних умов; нерівномірність розвитку інфраструктури, особливо у сільських регіонах; а також тенденції до монополізації ринку, що обмежують конкуренцію та розвиток дрібних і середніх виробників [10, с. 175]. Таким чином, для забезпечення ефективної модернізації аграрної сфери необхідно поєднувати стратегічне планування земельної політики, державну підтримку, розвиток кооперації, інноваційні технології та цифрові рішення, водночас вирішуючи проблеми доступу до фінансування, стабілізації нормативної бази та розширення інфраструктурного забезпечення.

На наш погляд, для підвищення ефективності публічного управління модернізацією аграрної сфери України, необхідно впроваджувати комплекс заходів, які охоплюють як інституційні, так і практичні аспекти реформ. Перш за все, важливим є зміцнення інституційної спроможності органів влади на національному та місцевому рівнях шляхом вдосконалення управлінських структур, підвищення кваліфікації державних службовців, впровадження прозорих процедур прийняття рішень та розвитку міжвідомчої координації. Другим ключовим напрямом є розширення механізмів державної та міжнародної фінансової підтримки аграрного сектору, що передбачає доступ до кредитів і грантів для малих і середніх господарств, стимулювання інвестицій у розвиток інфраструктури, переробних потужностей та інноваційних технологій, а також підтримку проєктів у сфері сталого та екологічного землекористування. Не менш важливим є розвиток логістичної та переробної інфраструктури, що включає модернізацію складів, транспортування продукції, підвищення ефективності зберігання та обробки сільськогосподарської продукції, що дозволяє знизити втрати після збирання врожаю та забезпечити стабільність постачання як на внутрішньому ринку, так і на експорт. Окрему увагу слід приділяти підтримці інновацій та впровадженню сучасних технологій точного землеробства, автоматизації виробничих процесів, цифровізації управління агропідприємствами, а також екологічно орієнтованих практик господарювання, спрямованих на збереження родючості ґрунтів, адаптацію до кліматичних змін та забезпечення сталого розвитку сільських територій [11]. У сукупності такі заходи формують комплексний підхід до модернізації аграрної сфери, який сприяє підвищенню конкурентоспроможності виробників, зміцненню продовольчої безпеки та забезпеченню економічної та соціальної стабільності у сільських регіонах України.

Отже, публічне управління аграрним сектором є ключовим чинником забезпечення сталого розвитку сільського господарства в Україні. Ефективна модернізація потребує системного підходу, який охоплює законодавчі реформи, технологічні інновації та підтримку сільських громад. В умовах сучасних викликів, зокрема військової агресії, руйнування інфраструктури та тимчасової втрати частини земель, публічне управління стає критично важливим для забезпечення продовольчої безпеки та конкурентоспроможності агросектору на світових ринках. До основних напрямів модернізації аграрного сектору доцільно віднести:

- створення стабільної та передбачуваної нормативно-правової бази та гармонізація українського законодавства з нормами ЄС. Це передбачає узгодження законів щодо земельних відносин, оподаткування, екологічних стандартів та ринкового регулювання, що забезпечить передбачуваність для бізнесу та інвесторів і сприятиме інтеграції України у європейські аграрні процеси;

- розробку довгострокових стратегій розвитку аграрного сектору з визначенням пріоритетів у сфері інновацій, кліматичної стійкості та розвитку інфраструктури. Такі стратегії дозволять планувати модернізаційні заходи на роки вперед, забезпечуючи сталий розвиток галузі та підвищення її конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках;

- фінансову підтримку малих і середніх виробників через програми мікрокредитування, гранти, інвестиційні платформи та державні програми. Це створить умови для розвитку фермерських господарств, спростує доступ до капіталу та стимулює модернізацію виробництва навіть у віддалених регіонах;

- впровадження інновацій та цифрових технологій, включно з точним землеробством, автоматизацією, використанням дронів для моніторингу полів та створенням агротехнологічних кластерів. Такий підхід дозволить підвищити ефективність виробництва, знизити витрати та оптимізувати управління аграрними підприємствами;

- розвиток транспортної та логістичної інфраструктури, модернізація портів, елеваторів та систем зберігання продукції. Це сприятиме зниженню витрат на транспортування, забезпеченню якості продукції та збільшенню її експортного потенціалу на світових ринках;

- адаптацію до змін клімату та підтримку екологічно чистих технологій виробництва, включно з впровадженням стійких до посухи культур, раціональним використанням водних ресурсів та екологічно безпечними агротехнологіями. Це підвищить стійкість аграрного сектору до кліматичних ризиків та збереже природні ресурси;

- розвиток соціальної інфраструктури, професійної освіти та соціальних програм для сільських громад і фермерів. Це включає підтримку освіти та професійного навчання у сфері агробізнесу, медичних та освітніх послуг,

програм соціальної допомоги, що стимулює утримання населення в сільській місцевості та забезпечує сталий розвиток сільських територій.

Комплексне впровадження цих заходів дозволяє підвищити стійкість аграрного сектору до зовнішніх шоків, відновити виробничий потенціал після воєнних втрат, забезпечити продовольчу безпеку, збільшити експортний потенціал та сприяти сталому розвитку сільських територій України.

Висновки. Аграрний сектор України залишається стратегічно важливою складовою економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку, підтримує зайнятість у сільській місцевості та формує значний експортний потенціал держави. Незважаючи на руйнівні наслідки війни, втрату частини земельного фонду, логістичних шляхів та виробничих потужностей, аграрна сфера демонструє здатність до адаптації та збереження виробничої динаміки. Війна спричинила не лише прямі територіальні та виробничі збитки, а й створила структурні виклики, що вимагають модернізації аграрного сектору, відновлення інфраструктури, запровадження інновацій та адаптації аграрної політики до умов підвищеної ризикованості. Значна частина сільсько-господарських земель тимчасово виведена з обігу через мінування, забруднення та розташування в зонах бойових дій, що потребує комплексного обстеження, розмінування, картографування та довгострокового моніторингу.

Ефективність аграрної політики напряму залежить від комплексного підходу держави, що включає стабільну нормативно-правову базу, довгострокові стратегії розвитку, фінансову підтримку виробників, модернізацію логістики та інфраструктури, цифровізацію виробництва та впровадження екологічно безпечних технологій. Узгодженість політики на всіх рівнях управління та зміцнення інституційної спроможності органів влади є ключовими для успішної реалізації реформ та підвищення стійкості аграрного сектору. Публічне управління модернізацією аграрної сфери дозволяє забезпечити не лише внутрішню продовольчу безпеку, а й утримати та нарощувати експортний потенціал України, сприяючи сталому розвитку сільських територій та підвищенню конкурентоспроможності агросектору на світових ринках.

Для підвищення конкурентоспроможності, стійкості та інноваційного розвитку сільського господарства в Україні доцільно, на наш погляд, реалізувати комплекс заходів:

1. Забезпечити стабільну та передбачувану нормативно-правову базу, гармонізовану з нормами ЄС, що створить сприятливі умови для інвестицій, розвитку бізнесу та інтеграції в європейські аграрні процеси.

2. Розробляти та впроваджувати довгострокові стратегії розвитку аграрного сектору з пріоритетами у сфері інновацій, кліматичної стійкості та модернізації інфраструктури, що дозволить планувати заходи з урахуванням глобальних викликів і внутрішніх потреб.

3. Підтримувати фінансову спроможність малих та середніх виробників через мікрокредити, гранти, державні програми та інвестиційні платформи, сприяючи модернізації виробництва та розвитку фермерських господарств у різних регіонах.

4. Активно впроваджувати інновації та цифрові технології, включно з точним землеробством, автоматизацією виробничих процесів, використанням дронів, агротехнологічних кластерів та інформаційних систем управління, що підвищує ефективність, знижує витрати та оптимізує виробництво.

5. Розвивати транспортну та логістичну інфраструктуру, модернізувати порти, елеватори та системи зберігання продукції, що забезпечує збереження якості продукції, зменшення логістичних витрат та збільшення експортного потенціалу.

6. Впроваджувати заходи адаптації до кліматичних змін та підтримки екологічно чистих технологій виробництва, включно з стійкими до посухи культурами, раціональним використанням водних ресурсів та збереженням родючості ґрунтів.

7. Підтримувати соціальну інфраструктуру, професійну освіту та соціальні програми у сільських громадах, що сприяє утриманню населення, підвищенню кваліфікації кадрів та формуванню сталого розвитку сільських територій.

8. Забезпечувати системну координацію між центральними органами влади, місцевими громадами та міжнародними партнерами для ефективної реалізації програм модернізації, залучення інвестицій та інноваційних рішень.

Комплексне впровадження цих рекомендацій сприятиме підвищенню стійкості аграрного сектору до зовнішніх шоків, відновленню виробничого потенціалу після війни, зміцненню продовольчої безпеки та зростанню конкурентоспроможності українського сільського господарства на внутрішньому та міжнародному ринках.

Література.

1. Солошенко Р.М. Сучасний стан публічного управління трансформацією аграрного сектору України. *Актуальні проблеми у сфері публічного управління*. 2022. № 32. С. 112-117.
2. УКАБ: урожай зернових і олійних у 2025 році може скласти 73,4 млн т. URL: <https://www.growhow.in.ua/ukab-urozhay-zernovykh-i-oliynykh-u-2025-rotsi-mozhe-sklasty-73-4-mln-t>
3. Food and Agriculture Organization of the United Nations. Ukraine: Impact of the war on agricultural enterprises. Nationwide survey, October–November 2024. Rome: FAO, 2024. 54 p. URL: <https://openknowledge.fao.org/bitstreams/8c2a59a8-50b3-4e6b-9605-e005a4f28c1c/download>
4. Kyiv School of Economics (KSE). Agricultural War Damages, Losses, and Needs Review. Kyiv: KSE Institute, 2024. 36 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI\(2024\)760432_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI(2024)760432_EN.pdf)

5. Li, Z.; Becker-Reshef, I.; et al. Satellite Observations Reveal War Impacts on Ukraine's Cropland. *Remote Sensing*. 2024. Vol. 16(22). Article 4207. URL: <https://www.mdpi.com/2072-4292/16/22/4207>
6. GLOBSEC; Center for Strategic and International Studies (CSIS). War-related disruptions of Ukraine's agricultural land use. *The New Voice of Ukraine*, 2024. URL: <https://english.nv.ua>
7. Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-p#Text>
8. Гадзало Я.М., Гладій М.В., Саблук П.Т., Лузан Ю.Я. Модернізація державної політики розвитку аграрної сфери України: виклики, шляхи вирішення: монографія. Київ : Аграрна наука. 2020. 379 с.
9. Чечель А.О., Андрюшина К. Земельна політика сучасної держави України особливості та ви- клики реалізації. *Наукові перспективи*. 2022. № 2(20). С. 22-32.
10. Орлова Н.С. Публічне управління у регіональній та секторальній економічній євроінтеграції. *Наукові інновації та передові технології*. № 11(25). С. 170-177.
11. Томашук І. В., Хаєцька О. П. Вплив аграрного сектору економіки на сталий розвиток сільських територій. *Економіка та суспільство*. 2023. № 40. URL: <https://www.researchgate.net/publication/362383344>

References.

1. Soloshenko R.M. (2022) Current state of public management of the transformation of the agrarian sector of Ukraine. [Suchasnyy stan publichnoho upravlinnya transformatsiyeyu ahrarnoho sektoru Ukrayiny]. *Current problems in the field of public management -Aktual'ni problemy u sferi publichnoho upravlinnya*. 32. 112-117. [in Ukrainian].
2. UKAB: the harvest of grains and oilseeds in 2025 may amount to 73.4 million tons. [UKAB: urozhay zernovykh i oliynykh u 2025 rotsi mozhe sklasyt 73,4 mln]. URL: <https://www.growhow.in.ua/ukab-urozhay-zernovykh-i-oliynykh-u-2025-rotsi-mozhe-sklasyt-73-4-mln-t>
3. Food and Agriculture Organization of the United Nations. Ukraine: Impact of the war on agricultural enterprises. Nationwide survey, October–November 2024. Rome: FAO, 2024. 54 p. URL: <https://openknowledge.fao.org/bitstreams/8c2a59a8-50b3-4e6b-9605-e005a4f28c1c/download>
4. Kyiv School of Economics (KSE). Agricultural War Damages, Losses, and Needs Review. Kyiv: KSE Institute, 2024. 36 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI\(2024\)760432_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI(2024)760432_EN.pdf)
5. Li, Z.; Becker-Reshef, I.; et al. Satellite Observations Reveal War Impacts on Ukraine's Cropland. *Remote Sensing*. 2024. Vol. 16(22). Article 4207. URL: <https://www.mdpi.com/2072-4292/16/22/4207>
6. GLOBSEC; Center for Strategic and International Studies (CSIS). War-related disruptions of Ukraine's agricultural land use. *The New Voice of Ukraine*, 2024. URL: <https://english.nv.ua>
7. Strategy for the Development of Agriculture and Rural Areas in Ukraine for the Period Until 2030. [Stratehiya rozvytku sil's'koho hospodarstva ta sil's'kykh terytoriy v Ukrayini na period do 2030 roku]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-p#Text>
8. Gadzalo Ya.M., Gladiy M.V., Sabluk P.T. & Luzan Yu.Ya. (2020). Modernization of state policy for the development of the agrarian sphere of Ukraine: challenges, ways of solving them: monograph. [Modernization of the state policy of the development of the agricultural sector of Ukraine: challenges, ways of solving it.] Kyiv: Agrarian science. 379 p. [in Ukrainian].
9. Chechel A. O., Andriushyna, K. (2022). Land policy of the modern state of Ukraine, features and challenges of implementation. [Zemelna polityka suchasnoi derzhavy Ukrainy osoblyvosti ta vyklyky realizatsii] *Scientific perspectives-Naukovi perspektyvy*. No. 2(20). Pp. 22-32. [in Ukrainian].

10. Orlova N.S. (2023). Public administration in regional and sectoral economic European integration [Publichne upravlinnia u rehionalnii ta sektoralnii ekonomichnii yevrointehratsii]. *Scientific innovations and advanced technologies-Naukovi innovatsiyi ta peredovi tekhnolohiyi*. No. 11(25). Pp. 170-177. [in Ukrainian].

11. Tomashuk I. V., Khaetska O. P. (2022) The impact of the agricultural sector of the economy on the sustainable development of rural areas. [Vplyv ahrarynoho sektoru ekonomiky na stalyy rozvytok sil's'kykh terytoriy]. *Economy and Society-Ekonomika ta suspil'stvo*. 40. URL: <https://www.researchgate.net/publication/362383344> [in Ukrainian].